

מסורת הש"ס

ה' לעיל: 1. [ש"ק, ג] ב"ב קו, א [נכדוּת מַתָּה, ד] ש"י פ"ט"ז כוּז ב"מ ד: נְכוּנוֹת 1,5, א] מַהֲרִישׁ מ"ו, ו [וַעֲי תוספות ב"ב 35: ד"ה א' לִכְלֹא וְחוּס' לָקֵטֵן מִן ד"ה ה"א,

תורה אור השלם

- בעל הבור' ישלם בסף ישיב' לבעלי' והמות' ויהיה לו:

גליון הש"ס

גמ' בספאק ל"א ב'יורשיש, ע"י ב"ב סק ע"ב תוספות ד"ה תאמר:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה משהחזיקו כי כיון שלא הלך כי, יצ"ו ויר"ף מפרש שערטו עט שדמותי ע"ש: [ב] שם בל"ד ובלא נתן מעות איירי, יצ"ו ורמב"ם מפרש אפילו בנתן מעות: [ג] בא"ד וא"ם ולמלא, יצ"ו לפי מ"ש בתוס' דלמטה ד"ה רב הונא ר"ל לא קשה מר"י ועי' תוספות ב"ב ד' ד"ה עד:

רבינו חננאל

פ' חייאת קדטרי, נוד קשור מלא ולא [דיוען] אי מוס אי יין או שמן יש בו, וקניניה אותו כמה שיש בו ונמצא מים, כך ה', ורב הונא אמר כל מילי מייטב הוא לא א' דוקא אלא או כסף או מייטב, ואותיב עליה רב נחמן ישיב לרבות שוה כסף, ופסקי' ליה הכא במאי עסקי' בדלית ליה, ואמ' ליה רב נחמן מחלוקה בטילה וחוזרים וחולקים גזוהי החלק הנשאר: **ויסר, אבד: רביע בקרקע**, יחזור לו רביע חלקו או קרקע רב מעות: **ורביע במעות** (דף 1:) חלק ועשה זה מאמר ונתן גט ובעל: **ביורשים דמו**, ועל שניהם לפרוע הלכן מחצית חלקו יחזור לו: **אי נלקוחוס דמו**, ואין לו עליו כלום הלכן רביע מאותו חלק המגיעו

יפרע דה"ל ספק ממון וכל ממון המוטל בספק חולקים ואין נוטל עמו אלא רביע והלה יכול לסקוק או בקרקע או במעות: **ל"א ורביע במעות**, ממש לצד רביע בקרקע והיינו הרי הן בקרקע, מספקא ליה אי כיורשין דמו ומייב להחזיר לו מחצית חלקו קרקע ולא יכול לסקוק במעות או נלקוחות דמו ומיהו כלוקח באתריות דמי ומייב להחזיר לו מחצית מה שאיצד אבל במעות יכול לסקוק הלכן יחזור רביע בקרקע כיורשים ורביע במעות כמוכר באתריות, ולשון ראשון שמעמי:

אבל הכא דבעל הקרקע בספק ולא בעל הכספים דמעטלתי דיתמי

ומהר"ק חלקו ש"א אחד מהם, ואם תאמר והא כל אחד חייב לפרוע חוב אציהן ואין יכול ליעול חלק האחד דקדמתי בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכד), ילא עליהם שטר חוב כדור נותן פי שנים ויש לומר דמייירי הכא שעשאו אפותיקי:

ורב אמר במל"ה במחלוקת, משמע דלא מצי לסקוקי בוזוי מדקאמר בטלה מחלוקת ומיהמה מ"ש מדרב אסי דלית ליה שיכול לסקוק אלא לבעל חוב נמי מסלקנא בוזוי ורב אין חושש לאותה צבדא ואע"ג דמייירי שעשעאו אפותיקי לא מייירי כעין אפותיקי דהמקבל (ב"מ דף קי:) דמשמע התם דלא מצי מסלקן ליה בוזוי ואם תאמר מכל מקום יתן מעות ויפדה הקרקע מצעל חוב דקיימא לן פרק המפקיד (שם דף לה:) דשומא הדרא לעולם ויש לומר דנפקא מינה היכא דזבנה או אורמא דאמר התם דלא דררא:

ביורשים הוו, דאי נלקוחות באתריות הוו אמאי בטלה מחלוקת ישלם לו מעות: **רב אסי מספקא ל"ה בו'**, בלשון ראשון פ"ה שנוטל חלקו בקרקע או במעות משום דמספקא ליה אי כיורשין הוו אי נלקוחות שלא באתריות הוו וקשה מנ"ל לגמרא שמספקא ליה לרב אסי כלל כיורשים דלמא פשיטא ליה דלאו כיורשים נינהו אלא מספקא ליה אי הוו נלקוחות באתריות או נלקוחות שלא באתריות לכך נראה בלשון אחרון: **הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות**, דלא שייך ביה המוציא מחבירו עליו הראיה:

למה זה מה כלום, והוא הדין לענין חזקה בינו, דלאכא למ"ד האמין שחלקו לקוחות הן ומחזיקין הן ליה בינוב, דלרב אין מחזיקין, וכיון דיורשין הוו הלכן מחצית חלקו יחזור לו (שם), האחים שחלקו לקוחות, דאין בדיניה ונמצא שכל אחד נוטל חלק אחיו ובאילו החלפו זה מחלקו של זה דמי, וסייני לקוחות, וכיון דלקוחות נינהו הא ודאי נלקות שלא באתריות דמי, כאילו אמרו זה לזה איני מקבל אתריות חלקך עלי דמי, דמסתמא לא מקבל, דאע"ג דגבי מוכר קרקע לתבירו קרי"ל אתריות טעות סופר הוא, אם לא פירש בשטר המסירה, הני מילי היכי דזבין קרקע מתבירה, לא שוי איעיט וזוי כבדי, אבל לגבי ירושת אחין דכל אחד נוטל חלקו, כהיאכ הנאה דלחיה לא מקבל אתריות על של חבירו גמר ומקנה ליה לחבירו חלקו לגמרי שלא יקבל חבירו אתריות עליו ולא משתעבד לו דשרה, כי היכי דרדייה לא משעבדה לחבירו (שם), מספקא ליה אי כיורשין דמו, וחייב ונכסל

להחזיר מחצית חלקו, כרב, דעל שניהם לפרוע חובת אביהן, אי בלקוחות דמו, ואינו חייב כלום, הלכן יפרע רביע לחציו מן השדה הנשאר לו, דממון המוטל בספק חולקין, או רביע דרדייה לא משעבדה לחבירו (שם), מחספקא ליה אי כיורשין דמו, וחייב עניוקן לא אפסיד נחלתו, לשון אחר פירש רבינו זקני ב"ב' (ראה רש"י כאן) כי ותפסו לשון ראשון, כך פירש רבינו וכן הוא שאין ממש בנפיל לשון אחרון, דכל היכי דפליגי בצמרא תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי היא גוונא שהאחד ספק לו הלכה כדברי מי מן השנים, הרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם, מנקמת ספירה ליה כי היא ונמקמת ס"ל כחידך, אבל הכא כיון דמחזיק ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב אין רב וסומא לא פליגי בבאי אם יטלקנו בקרקע או במעות, אלא אם יחזיר לו חלקו אם לאו (רשב"ם ב"ב דף קד)

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ט.

ויצאו עליה עסיקין, פירוש עוררים אבל אין לפרש אנסים דא"כ אפי' באתריות משהחזיק בה אמאי יכול לחזור לימא ליה מולך גרס: **משהחזיק בה אין יבול' לחזור**, ב"מ ד"מ (דף 71:) פרש"י אע"ג שלא נתן מעות דקרקע נקנית בחזקה וקשה אמאי נקט חזקה יותר מכסף ושטר ועוד מאי קבעי מאימת הוא חזקה מתניין היא צפרק חזקת הצתים (ב"ב דף 71 מזב), נעל פרץ וגדר ועוד מאי קבעי הכא טפי מנצטאר דוכמין ועוד דדייש אמצריה משמע דריסה בעלמא שהולך סביב המצרים ונראה לפרש דמייירי שקנאו צקין גמור בחליפין או בשטר או בחזקה או רפק זה פורמא ודעמו של אדם אע"פ שקנאו צקין גמור אס ילאו עוררין יכול לחזור בו [א] כל זמן שלא הלך אמצרי השדה לארכה ולרחבה לראות ענייני השדה והיינו דדייש אמצרי [ב] ובלא נתן מעות איירי דאי בנתן מעות איירי אפי' באתריות נמי אמאי יכול לחזור בו משהחזיק בה וכי לעולם יכול לחזור בו [ג] וא"ת ולימא ליה שקול ארעא בוזוך וי"ל כגון שהחלו אי נמי כיון שילאו עליה עוררין אין שוה כמו שפירא שזה נצעה שקנאה:

רב הונא אמר או כסף או מייטב, פ"ה שגא לתמן קראי דלעיל וז"ל שלא הספיק לסיים דבריו עד שהקשה לו ואית דגרסי אמר רב הונא וקאי' אתמתינתא דתניא צמיטב הארץ ואמר אי הונא דלאו דוקא מייטב אלא או כסף או מייטב ובספרי דרב יהושע ורב פפא דלעיל [1:] פליגי אדרב הונא דהכא דלינתי סברי כל מילי מייטב הוא ואפי' סובין רב הונא סבר דלא הוי מייטב אלא או כסף או קרקע ופסק כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע שגס בתראי ור"ת אין סובר כן דמפרש שיש ג' דינין בנזקין או כסף או מייטב ואי לית ליה אפי' סובין וצ"ח אי אית ליה זוזי לא מצי לסקוקי אלא בוזוי כדמוכח בהכותב (מכות דף 70:) גבי ההוא תולה מעותיו בנכרי הוא ואי לית ליה זוזי לא יאמר ליה זיל

טרח וציין ואייתי זוזי כדאמר כמו כן דינו כדאמרינן לקמן בפרק הפרה (דף מו: ע"ד) ובעל אי לית ליה לבעל הצית זוזי אמר ליה זיל טרח וציין ואייתי זוזי כדמוכח בהצית והעלייה (ב"מ דף קסח), דאין יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך 1: **פשיטא האי ברא והאי א"א ברא**, וא"ת ואמאי פשיטא ליה והא שמואל אמר בסמוך בא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהם ויתר וי"ל כשחלקו קרקע דוקא אית ליה דויתר דשניהם עומדים בספק זה כמו זה ועל דעת כן חלקו דמי שיפסיד יפסיד

עומדים בספק זה כמו זה ועל דעת כן חלקו דמי שיפסיד יפסיד

בעל הקרקע שיחזור על בעל כספים:

ומהר"ק חלקו ש"א אחד מהם, ואם תאמר והא כל אחד חייב לפרוע חוב אציהן ואין יכול ליעול חלק האחד דקדמתי בפרק יש

נוחלין (ב"ב דף קכד), ילא עליהם שטר חוב כדור נותן פי שנים ויש לומר דמייירי הכא שעשאו אפותיקי:

ורב אמר במל"ה במחלוקת, משמע דלא מצי לסקוקי בוזוי מדקאמר בטלה מחלוקת ומיהמה מ"ש מדרב אסי דלית ליה שיכול לסקוק אלא לבעל חוב נמי מסלקנא בוזוי ורב אין חושש לאותה צבדא ואע"ג דמייירי שעשעאו אפותיקי לא מייירי כעין אפותיקי דהמקבל (ב"מ דף קי:) דמשמע התם דלא מצי מסלקן ליה בוזוי ואם תאמר מכל מקום יתן מעות ויפדה הקרקע מצעל חוב דקיימא לן פרק המפקיד (שם דף לה:) דשומא הדרא לעולם ויש לומר דנפקא מינה היכא דזבנה או אורמא דאמר התם דלא דררא:

ביורשים הוו, דאי נלקוחות באתריות הוו אמאי בטלה מחלוקת ישלם לו מעות: **רב אסי מספקא ל"ה בו'**, בלשון ראשון פ"ה שנוטל חלקו בקרקע או במעות משום דמספקא ליה אי כיורשין הוו אי נלקוחות שלא באתריות הוו וקשה מנ"ל לגמרא שמספקא ליה לרב אסי כלל כיורשים דלמא פשיטא ליה דלאו כיורשים נינהו אלא מספקא ליה אי הוו נלקוחות באתריות או נלקוחות שלא באתריות לכך נראה בלשון אחרון: **הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות**, דלא שייך ביה המוציא מחבירו עליו הראיה:

למה זה מה כלום, והוא הדין לענין חזקה בינו, דלאכא למ"ד האמין שחלקו לקוחות הן ומחזיקין הן ליה בינוב, דלרב אין מחזיקין, וכיון דיורשין הוו הלכן מחצית חלקו יחזור לו (שם), האחים שחלקו לקוחות, דאין בדיניה ונמצא שכל אחד נוטל חלק אחיו ובאילו החלפו זה מחלקו של זה דמי, וסייני לקוחות, וכיון דלקוחות נינהו הא ודאי נלקות שלא באתריות דמי, כאילו אמרו זה לזה איני מקבל אתריות חלקך עלי דמי, דמסתמא לא מקבל, דאע"ג דגבי מוכר קרקע לתבירו קרי"ל אתריות טעות סופר הוא, אם לא פירש בשטר המסירה, הני מילי היכי דזבין קרקע מתבירה, לא שוי איעיט וזוי כבדי, אבל לגבי ירושת אחין דכל אחד נוטל חלקו, כהיאכ הנאה דלחיה לא מקבל אתריות על של חבירו גמר ומקנה ליה לחבירו חלקו לגמרי שלא יקבל חבירו אתריות עליו ולא משתעבד לו דשרה, כי היכי דרדייה לא משעבדה לחבירו (שם), מספקא ליה אי כיורשין דמו, וחייב ונכסל

להחזיר מחצית חלקו, כרב, דעל שניהם לפרוע חובת אביהן, אי בלקוחות דמו, ואינו חייב כלום, הלכן יפרע רביע לחציו מן השדה הנשאר לו, דממון המוטל בספק חולקין, או רביע דרדייה לא משעבדה לחבירו (שם), מחספקא ליה אי כיורשין דמו, וחייב עניוקן לא אפסיד נחלתו, לשון אחר פירש רבינו זקני ב"ב' (ראה רש"י כאן) כי ותפסו לשון ראשון, כך פירש רבינו וכן הוא שאין ממש בנפיל לשון אחרון, דכל היכי דפליגי בצמרא תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי היא גוונא שהאחד ספק לו הלכה כדברי מי מן השנים, הרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם, מנקמת ספירה ליה כי היא ונמקמת ס"ל כחידך, אבל הכא כיון דמחזיק ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב אין רב וסומא לא פליגי בבאי אם יטלקנו בקרקע או במעות, אלא אם יחזיר לו חלקו אם לאו (רשב"ם ב"ב דף קד)

עין משפט ונר מצוה

עין א ב ג מ"י פ"ט מהלכות מסירה הל' ב סמג עשין סב תוס"ע ח"מ סימן רכו ספקי ה:

עין ד ה מ"י פ"י מהל' נחלות הלכה א סמג עשין זו תוס"ע ח"מ סימן קטא ספקי ד:

עין ו מ"י פ"ב מהלכות שטנים הלכה יז ופ' יא מהלכות שמיטת ויובל הלכה כ סמג עשין פ"ב תוס"ע ח"מ סימן קעג ספקי ג:

עין ז (רב אלפס פ"ג דסוכה דף 111:)

מוכף רש"י

ורצאו עליה עסיקין, עוררין, כמו (בראשית כ) הפעשקו עמו (ב"ב ד.), עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו, אף לא נתן מעות (בכתובות צג, וב"מ ד.), אינו יכול לחזור בו, ואפילו לא נתן מעות שהקרקע נקנית בחזקה והבעות על זה מלה (ד"ה) שהקרקע נקנה בחזקה כי א"ל חזק וקני ויש שמתחזיקין מרד ונתנינן מעות לאחר זמן ומשחזיק בה תמחיש הבעות (בכתובות צג), וחיובא, שק קטן, קדטרי, מלא קשרים (שם וב"מ שם), סברה וקבלת, בדמי חסוכית כסף, כלומר נחלתו לאבד מעותין מספק (בכתובות צג), מוכי דייש אמצרי, לאו דהילוך מיירי אלא בהצבת המילך ודש הקרקע לתמן את המילך ותחזיקו דהיינו נעל וגדר (רשב"ם ב"ב ק), אפילו באחריות גמרי, מכירה לו אטו יכול לחזור בו מחמת דסוף סוף עליה הדך אין יוכל לחזור בו, שהמוכר מעבד עליו ולא מצי אמר הוא הולל וסופך לגלס לו מעותי השתא דבדרי אטבנכס (ב"מ ד.), אחוי טירפא ואשלים לך, כשעמידתי ויטו דנין ויחזקו לך הדיין שטר טורף, על זי צדין טרפוה מןך כצבילי לא ואשלם לך, וכל מהה דלא עמדת דנין איני יאח מהס (שם) אחוי טירפא, שטר טירפא מבי"ד שכתבו שגאליה השדה מרד, וכל ונתן ותמזור על גטורף, וכל זמן שלא יתבה מידך לא אשלם, שבהרה עוררין שאין וזכין דנין (כתובות צג), ישיב, כסף ישיב לבעלי, דהוא ליה למיכתב בעל שטר ישלם כסף לבעלי, ישיב דכסח דחמנא ליה ליה, האילן וכבד כמיב ישלם, לרעות לא השבות (ד"ה), ורב אסי אמר, לא בטלה מחלוקת ליעול מתלם מחלק אחיו כרב, וגם חלוקה לא איסתמא לגמרי, אלא נוטל רביע קרקע משהיה אחיו, דהיינו מצי איהו, או רביע יתן לו אחיו מעות דמאי א"ל אלא הוי מסלקנא ליה לבעל חוב בוזוי שהרי לא נתמייב לו אפי כי אם זוזי ולדידך נמי זוזי משלמנא, וטעמא מפרש לקמיה דמספקא ליה אי כרב אי כשמואל וממון המוטל בספק חולקין (רשב"ם ב"ב דף קד), ב'יורשיש הוו, מורת ויושנין יש עליהם לפרוע בין כולן חובת אביהן, דמשום חלוקה לא איסתמא מקרקעי דידהו מנעל חוב דלחזקוהן, שפירא ליה לרב כי בדיה, דהיינו הדבר שזכה כל אחד בחלק הראוי לו ונמצא דלא

ורצאו עליה עסיקין, עוררין, כמו (בראשית כ) הפעשקו עמו (ב"ב ד.), עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו, אף לא נתן מעות (בכתובות צג, וב"מ ד.), אינו יכול לחזור בו, ואפילו לא נתן מעות שהקרקע נקנית בחזקה והבעות על זה מלה (ד"ה) שהקרקע נקנה בחזקה כי א"ל חזק וקני ויש שמתחזיקין מרד ונתנינן מעות לאחר זמן ומשחזיק בה תמחיש הבעות (בכתובות צג), וחיובא, שק קטן, קדטרי, מלא קשרים (שם וב"מ שם), סברה וקבלת, בדמי חסוכית כסף, כלומר נחלתו לאבד מעותין מספק (בכתובות צג), מוכי דייש אמצרי, לאו דהילוך מיירי אלא בהצבת המילך ודש הקרקע לתמן את המילך ותחזיקו דהיינו נעל וגדר (רשב"ם ב"ב ק), אפילו באחריות גמרי, מכירה לו אטו יכול לחזור בו מחמת דסוף סוף עליה הדך אין יוכל לחזור בו, שהמוכר מעבד עליו ולא מצי אמר הוא הולל וסופך לגלס לו מעותי השתא דבדרי אטבנכס (ב"מ ד.), אחוי טירפא ואשלים לך, כשעמידתי ויטו דנין ויחזקו לך הדיין שטר טורף, על זי צדין טרפוה מןך כצבילי לא ואשלם לך, וכל מהה דלא עמדת דנין איני יאח מהס (שם) אחוי טירפא, שטר טירפא מבי"ד שכתבו שגאליה השדה מרד, וכל ונתן ותמזור על גטורף, וכל זמן שלא יתבה מידך לא אשלם, שבהרה עוררין שאין וזכין דנין (כתובות צג), ישיב, כסף ישיב לבעלי, דהוא ליה למיכתב בעל שטר ישלם כסף לבעלי, ישיב דכסח דחמנא ליה ליה, האילן וכבד כמיב ישלם, לרעות לא השבות (ד"ה), ורב אסי אמר, לא בטלה מחלוקת ליעול מתלם מחלק אחיו כרב, וגם חלוקה לא איסתמא לגמרי, אלא נוטל רביע קרקע משהיה אחיו, דהיינו מצי איהו, או רביע יתן לו אחיו מעות דמאי א"ל אלא הוי מסלקנא ליה לבעל חוב בוזוי שהרי לא נתמייב לו אפי כי אם זוזי ולדידך נמי זוזי משלמנא, וטעמא מפרש לקמיה דמספקא ליה אי כרב אי כשמואל וממון המוטל בספק חולקין (רשב"ם ב"ב דף קד), ב'יורשיש הוו, מורת ויושנין יש עליהם לפרוע בין כולן חובת אביהן, דמשום חלוקה לא איסתמא מקרקעי דידהו מנעל חוב דלחזקוהן, שפירא ליה לרב כי בדיה, דהיינו הדבר שזכה כל אחד בחלק הראוי לו ונמצא דלא

ורצאו עליה עסיקין, עוררין, כמו (בראשית כ) הפעשקו עמו (ב"ב ד.), עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו, אף לא נתן מעות (בכתובות צג, וב"מ ד.), אינו יכול לחזור בו, ואפילו לא נתן מעות שהקרקע נקנית בחזקה והבעות על זה מלה (ד"ה) שהקרקע נקנה בחזקה כי א"ל חזק וקני ויש שמתחזיקין מרד ונתנינן מעות לאחר זמן ומשחזיק בה תמחיש הבעות (בכתובות צג), וחיובא, שק קטן, קדטרי, מלא קשרים (שם וב"מ שם), סברה וקבלת, בדמי חסוכית כסף, כלומר נחלתו לאבד מעותין מספק (בכתובות צג), מוכי דייש אמצרי, לאו דהילוך מיירי אלא בהצבת המילך ודש הקרקע לתמן את המילך ותחזיקו דהיינו נעל וגדר (רשב"ם ב"ב ק), אפילו באחריות גמרי, מכירה לו אטו יכול לחזור בו מחמת דסוף סוף עליה הדך אין יוכל לחזור בו, שהמוכר מעבד עליו ולא מצי אמר הוא הולל וסופך לגלס לו מעותי השתא דבדרי אטבנכס (ב"מ ד.), אחוי טירפא ואשלים לך, כשעמידתי ויטו דנין ויחזקו לך הדיין שטר טורף, על זי צדין טרפוה מןך כצבילי לא ואשלם לך, וכל מהה דלא עמדת דנין איני יאח מהס (שם) אחוי טירפא, שטר טירפא מבי"ד שכתבו שגאליה השדה מרד, וכל ונתן ותמזור על גטורף, וכל זמן שלא יתבה מידך לא אשלם, שבהרה עוררין שאין וזכין דנין (כתובות צג), ישיב, כסף ישיב לבעלי, דהוא ליה למיכתב בעל שטר ישלם כסף לבעלי, ישיב דכסח דחמנא ליה ליה, האילן וכבד כמיב ישלם, לרעות לא השבות (ד"ה), ורב אסי אמר, לא בטלה מחלוקת ליעול מתלם מחלק אחיו כרב, וגם חלוקה לא איסתמא לגמרי, אלא נוטל רביע קרקע משהיה אחיו, דהיינו מצי איהו, או רביע יתן לו אחיו מעות דמאי א"ל אלא הוי מסלקנא ליה לבעל חוב בוזוי שהרי לא נתמייב לו אפי כי אם זוזי ולדידך נמי זוזי משלמנא, וטעמא מפרש לקמיה דמספקא ליה אי כרב אי כשמואל וממון המוטל בספק חולקין (רשב"ם ב"ב דף קד), ב'יורשיש הוו, מורת ויושנין יש עליהם לפרוע בין כולן חובת אביהן, דמשום חלוקה לא איסתמא מקרקעי דידהו מנעל חוב דלחזקוהן, שפירא ליה לרב כי בדיה, דהיינו הדבר שזכה כל אחד בחלק הראוי לו ונמצא דלא

להחזיר מחצית חלקו, כרב, דעל שניהם לפרוע חובת אביהן, אי בלקוחות דמו, ואינו חייב כלום, הלכן יפרע רביע לחציו מן השדה הנשאר לו, דממון המוטל בספק חולקין, או רביע דרדייה לא משעבדה לחבירו (שם), מחספקא ליה אי כיורשין דמו, וחייב עניוקן לא אפסיד נחלתו, לשון אחר פירש רבינו זקני ב"ב' (ראה רש"י כאן) כי ותפסו לשון ראשון, כך פירש רבינו וכן הוא שאין ממש בנפיל לשון אחרון, דכל היכי דפליגי בצמרא תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי היא גוונא שהאחד ספק לו הלכה כדברי מי מן השנים, הרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם, מנקמת ספירה ליה כי היא ונמקמת ס"ל כחידך, אבל הכא כיון דמחזיק ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב אין רב וסומא לא פליגי בבאי אם יטלקנו בקרקע או במעות, אלא אם יחזיר לו חלקו אם לאו (רשב"ם ב"ב דף קד)